

KULTURA UKRAINY

Dla kogo: drużyna bądź zastęp starszoharcerski

Cele i zamierzenia zbiórki:

- szerzenie wiedzy o ukraińskiej kulturze i zwyczajach,
- poznanie podstawowych słów i zwrotów w języku ukraińskim,
- zaznajomienie się z geografią Ukrainy, w tym z największymi ukraińskimi miastami,
- przedstawienie propozycji sprawności i tropów dotyczących Ukrainy i jej mieszkańców.

Czas trwania zbiórki: 2 godziny

Pora dnia: dowolna

Materiały do przeprowadzenia zbiórki: ekran z możliwością puszczenia filmiku (laptop bądź smartfon), kartki dowolnego formatu, markery, przybory do rysowania, wydrukowane zdjęcia znanych miejsc miast ukraińskich.

Warunki techniczne, przygotowanie: miejsce z większą przestrzenią potrzebną do swobodnego tańca (sala gimnastyczna, boisko, polana), dostęp do Internetu (dla uczestników zbiórki)

Jeśli jakiś element zbiórki przedłuży Ci się albo skróci, nie martw się - problemy techniczne się przytrafiają, a może się zdarzyć, że uczestnicy zbiórki zrealizują zadanie szybciej. Podane przedziały czasu są orientacyjne.

1. Obrzędowe rozpoczęcie zbiórki

Czas: 5 minut

Przebieg obrzędowego rozpoczęcia zbiórki uzależniony jest od indywidualnych ustaleń i zwyczajów przyjętych w drużynie.

2. Gawęda o sytuacji na Ukrainie.

Czas: 8 minut

Forma: gawęda

Prowadzący podczas opowiadania gawędy może puścić uczestnikom zbiórki ukraińską muzykę. Należy zwrócić uwagę, by nie była to muzyka przygnębiająca, gdyż temat jest trudny i takie tło może negatywnie nastroić do zbiórki, która ma na celu nieść pozytywną energię.

Linki, aplikacje, załączniki:

Załącznik 1- Gawęda starszoharcerska od RPM Pryzmat

3. Co wiemy o kulturze Ukrainy?

Czas: 15 minut

Forma: mapa myśli

Zastępy (lub w przypadku zastępu pojedynczy harcerze/harcerki) dostają kartki z hasłem “kultura Ukrainy”. Ich zadaniem jest wypisanie jak największej liczby skojarzeń związanych z zagadnieniem (sztuką, muzyką, kinem itd.). Następnie zastępy (bądź pojedynczy członkowie zastępu) prezentują wyniki swojej pracy. Warto przy tej okazji szerzej opowiedzieć o elementach kultury Ukrainy.

Linki, aplikacje, załączniki:

Załącznik nr2 Wybrane elementy kultury Ukrainy

4. Słońce na nas świeci.

Czas: 10 minut

Forma: taniec

Uczestnicy zbiórki będą powtarzać ruchy za osobami z filmiku, który przedstawia element współczesnej kultury Ukrainy - taniec nowoczesny.

Linki, aplikacje, załączniki:

Wykonanie tańca dostępne na platformie YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=AK4nCzJUyEl>

5. Poczta z Ukrainy.

Czas: 25 minut

Forma: indywidualna praca plastyczna

Uczestnicy zbiórki losują nazwy ukraińskich miast. Utrudnieniem jest jednak to, że są one zapisane w języku ukraińskim. W harcówce powinien być wywieszony alfabet naszych wschodnich sąsiadów, który umożliwi odczytanie, jakie miasto wylosowała każda osoba. Następnie uczestnicy z dostępnych materiałów będą tworzyli pocztówki z miast ukraińskich. Pocztówki mają zawierać elementy kultury i zabytki tychże miast. Przyda się Wam tutaj dostęp do Internetu! Na koniec, kiedy już wszyscy skończą swoje pocztówki, ułóżcie je lub przyklejcie do ściany bądź na szarym papierze w taki sposób, żeby odwzorowywały geografie Ukrainy. Doróbcie kontur dowolną metodą i macie piękną Ukrainę z jej kulturą i zabytkami w harcówce!

UWAGA! W międzyczasie, w tle, może również lecieć ukraińska muzyka. Warto wcześniej “wyliczyć” ilość osób na zbiórce, aby każdy otrzymał inne miasto. Opcjonalnie zamiast miast można tworzyć pocztówkę z wybranego regionu Ukrainy.

Linki, aplikacje, załączniki:

Załącznik nr3 Nazwy ukraińskich miast

Załącznik nr 4 - Alfabet ukraiński

6. Język ukraiński w codziennych sytuacjach.

Czas: 35 minut

Forma: ćwiczenie plastyczne

Prowadzący zbiórkę pokazuje uczestnikom zbiórki kartkę (jedna większa lub po jednej A4 na kilka osób) z podstawowymi zwrotami po ukraińsku. Wszyscy ćwiczą na głos poprzez kilkukrotne powtarzanie zwrotów za prowadzącym zbiórkę. Następnie uczestnicy w zastępach tworzą komiks opisujący historię pomocy uchodźcom z Ukrainy przez harcerzy, w której zostaną użyte zwroty z załącznika.

UWAGA! Forma ta realizuje punkt do sprawności Przewodnik/Przewodniczka***

Linki, aplikacje, załączniki:

Załącznik nr5 Zwroty po ukraińsku

7. Razem Tworzymy Historię!

Czas: 15-25 minut

Forma: burza mózgów, praca grupowa

Podczas Euro 2012 w Polsce i Ukrainie hasłem przewodnim było *Razem Tworzymy Historię!* Podczas tej formy harcerze starsi dostaną pakiet inspiracji i pomysłów obejmujących tropy i sprawności dotyczące tematu Ukrainy. Ich zadaniem jest burza mózgów na temat tego, w jaki sposób obecnie my, wszyscy razem i każdy z osobna, możemy tworzyć historię?

Warto tutaj zaznaczyć uczestnikom, że historia to nie tylko wielkie i podniosłe chwile całych narodów, ale także na pierwszy rzut oka niepozorne losy pojedynczych ludzi.

Kolejnym etapem jest indywidualne zastanowienie się, w jaki sposób oni sami chcą tę historię tworzyć. Czy będzie to wspólnie zrealizowany trop na rzecz Ukrainy? Czy może harcerze/harcerki chcą zdobyć sprawność Gawędziarz/Gawędziarka i opowiedzieć gawędę o historii Ukrainy? A może będziecie chcieli wykonać przewodnik po Waszej miejscowości dla Ukraińców i interesuje Was zrealizowanie zadań ze sprawności Przewodnik/Przewodniczka*** i Poliglota/Poliglotka***?

Linki, aplikacje, załączniki:

Załącznik nr6 Tropo starszoharcerskie

Załącznik nr7 Sprawności dla harcerzy starszych

8. Obrzędowe zakończenie zbiórki

Czas: 10 minut

Przebieg obrzędowego zakończenia zbiórki uzależniony jest od indywidualnych ustaleń i zwyczajów przyjętych w drużynie.

Spis załączników:

- Załącznik nr1 Gawęda starszoharcerska od RPM Pryzmat
- Załącznik nr2 Wybrane elementy kultury Ukrainy
- Załącznik nr3 Nazwy ukraińskich miast
- Załącznik nr4 Alfabet ukraiński
- Załącznik nr5 Zwroty po ukraińsku
- Załącznik nr6 Tropy starszoharcerskie
- Załącznik nr7 Sprawności dla harcerzy starszych

Autorzy konspektu:

phm. Kacper Szymczak, Hufiec Dąbrowa Górnicza, Chorągiew Śląska

Korekta merytoryczna:

hm. Karolina Kornas-Bojaronus, Hufiec Tczew, Chorągiew Gdańska

phm. Aniela Radecka, Zespół ds. WAGGS GK ZHP, Chorągiew Krakowska

phm. Paweł Bezak, Muzeum Harcerstwa ZHP, Chorągiew Łódzka

Korekta językowa i redakcja:

pwd. Ewa Trystucha, Chorągiew Śląska

Załącznik nr1 Gawęda starszoharcerska od RPM Pryzmat

Chcę dzisiaj porozmawiać z Wami o paru poważnych sprawach, także proszę skupcie się trochę. Może nawet trochę dłużej niż zwykle.

Zdajecie sobie na pewno sprawę, że tuż za naszą granicą niedawno wybuchła wojna. Ukraina została zaatakowana przez Rosję. Na pewno dotarli do Was różne teksty, informacje, filmy w sieciach społecznościowych. Na pewno rozmawialiście o tym w domu i z kolegami. Bardzo dużo osób z Ukrainy ucieka teraz do Polski, która jest bezpiecznym krajem. Nasza sytuacja jest zupełnie inna, jesteśmy członkiem NATO i Unii Europejskiej, i dlatego możemy teraz skutecznie pomóc Ukrainkom i Ukraińcom. Na pewno macie pytania, chcielibyście się dowiedzieć czegoś, lepiej to zrozumieć, a być może rodzi się w Was potrzeba, aby coś zrobić, jakoś pomóc.

Ta sytuacja, czyli wojna, która toczy się tak blisko nas, ominęła trzy pokolenia Polek i Polaków, Wasi rodzice i dziadkowie tego nie doświadczyli lub ledwie pamiętają. I na szczęście, bo wojna jest czymś naprawdę złym, jest zawsze tragedią wielu ludzi, która się nie powinna nigdy wydarzyć. W tej sytuacji mało kto dobrze rozumie i potrafi się tak od razu odnaleźć. Czasami zdarza się, że na trudną sytuację reagujemy zewnętrzną obojętnością czy nawet niechęcią. Zaklinamy rzeczywistość, aby było tak jak wcześniej. Z drugiej strony można także popaść w taką jakby histerię: ciągle sprawdzać wiadomości, oglądać wszystkie filmiki, udostępniać, pisać komentarze. Obie te skrajne postawy są trochę bez sensu. Jako harcerki i harcerze powinniśmy spróbować, każdy na swoją miarę, „nieść chętną pomoc bliźnim”. A żeby to robić skutecznie powinniśmy umieć zachować równowagę i mieć pomysł w co się włączyć, co robić. Chcę Wam dzisiaj trochę o tych dwóch rzeczach powiedzieć.

Przede wszystkim, żeby móc w tej sytuacji być pożytecznym, trzeba zadbać o własną równowagę i względny spokój. Temu nie służy nadmierne śledzenie informacji, odświeżanie ciągle najnowszych wiadomości, bo one nie sypiąją tak często. Jeszcze większą niż zwykle uwagę musicie zwrócić na social media (na Facebooka, Instagrama itd.). Szczególnie TikTok jest zalany różnymi filmikami z obrazami wojny, które bardzo często nie są prawdziwe. Także jeśli na przykład myśleliście o takim wyzwaniu, żeby sobie zrobić od mediów społecznościowych urlop, to to jest dobry czas. Pamiętajcie, że żelazna zasada w Internecie to sprawdzanie źródła, skąd ta informacja pochodzi. To, że wiele osób coś udostępnia, absolutnie nie przesądza o tym, że to jest prawda. Dobra tutaj jest postawa wątplenia. Sprawdzania, czy coś o tym piszą poważne media, nie tylko te, które czytają Wasi rodzice, ale np. newonce.net. nawet dla dorosłych, a co dopiero dla ludzi w Waszym wieku. Jednak harcerz, harcerka chcą być pożyteczni i nieść chętną pomoc bliźnim, a przy tym są zaradni. Dlatego chciałbym Wam podpowiedzieć, co Wy dzisiaj możecie zrobić.

Robert Baden Powell, założyciel skautingu powiedział kiedyś takie zdanie: “Posłannictwem moim jest rozprzestrzenianie przyjaźni i braterstwa na całym świecie”. To zdanie jest dla nas najlepszym drogowskazem do tego, co mamy aktualnie robić. Naszą odpowiedzią na tragedię naszych sąsiadów musi być braterstwo. Można je pokazać na różne sposoby: możecie pomóc w różnych akcjach, które organizuje harcerstwo, nosić paczki, sortować rzeczy, co tylko będzie potrzebne, ale chcę Wam też zasugerować inny sposób praktykowania braterstwa, który jest dostępny dla każdego z Was, nie wymaga siły fizycznej ani czasu, ale za to wymaga siły charakteru.

Z pewnością wiecie, że już dzisiaj bardzo wielu ludzi z Ukrainy mieszka i pracuje w Polsce, ze względu na to, że w ich Ojczyźnie jest trudniej znaleźć pracę i mniej się zarabia. Wielu przyjechało do Polski już dawno z całymi rodzinami, są zatem w Polsce dzieci, a także młodzież - Wasze rówieśniczki i rówieśnicy. Przyjedzie ich tutaj o wiele więcej, bo polski rząd ułatwił wjazd do Polski ludziom z Ukrainy, którzy uciekają przed wojną.

Nasze narody, polski i ukraiński mają swoją trudną historię. Może słyszeliście, czy też znacie ze szkoły tragiczne dla Polaków wydarzenia na Wołyniu. Z powodu tej tragedii, która wydarzyła się już ponad 70 lat temu, są w Polsce ludzie, którzy dzisiaj odnoszą się źle do przebywających w Polsce Ukraińców i Ukrainek, którzy w tej chwili często wykonują takie najprostsze prace: są dostawcami, kierowcami taksówek, kasjerami, bardzo wiele osób sprząta, pracuje w kuchni czy na budowach. Jednym z

najważniejszych naszych zadań teraz i w najbliższej przyszłości jest pokazywać swoją postawą i działaniem, że dziś jesteśmy braćmi, przyjaciółmi.

Może się zastanawiacie, jak to robić? Co Wy możecie zrobić w takiej sprawie? Czy macie jakikolwiek wpływ? Stefan Mirowski, przedwojenny instruktor, żołnierz SzSz, a także pierwszy Przewodniczący ZHP mówił, że „najtrudniej być porządnym człowiekiem, gdy nikt nie widzi”. W naszej sytuacji oznacza to, że wbrew pozorom trudne i ważne są te właśnie drobne, proste, bezpośrednie czyny. Coś, co można by nazwać „dyplomacją zwykłych ludzi”.

Jeśli macie w klasie, w szkole, na podwórku rówieśników czy rówieśniczki z Ukrainy - zaprzyjaźnijcie się z nimi, zaproście ich nie tylko do znajomych na Facebooku czy Instagramie, ale też do swojego domu, ośmielcie pytaniem o ich własny kraj, co jest tam ciekawego, w jakie gry grają. Nauczycie się od nich różnych słów po ukraińsku, pokażcie, że interesujecie się tym, jak jest u nich. Oczywiście oprócz tego grajcie razem w gry, chodźcie do galerii czy na kebab, jeździjcie na rowerach czy wybierajcie cokolwiek innego, co lubicie robić. W ten sposób swoją postawą zainspirujecie innych. W razie potrzeby możecie wykazać się odwagą, zwracając uwagę innym rówieśnikom lub młodszym, którzy np. będą śmiali się ze sposobu w mówienia po polsku (osoby ze wschodu nawet kiedy znają dobrze polski często mówią z charakterystycznym akcentem), języka czy zwyczajów kolegów i koleżanek z Ukrainy lub ich rodziców. Jeszcze większą odwagą możecie wykazać się wtedy, kiedy grzecznie, ale stanowczo zwrócić uwagę komuś dorosłemu, kto będzie źle traktował ludzi z Ukrainy. Jeśli nie ma ich w Waszym otoczeniu, to możecie ich wspólnie poszukać. Poszukiwanie, szperanie, to jest przecież główna działalność harcerzy starszych.

Jeśli myślicie, że takie gesty, takie działania są nieważne, chciałem Wam na koniec zacytować słowa z dwóch piosenek rapera Zeusa, które świetnie o tym mówią. Jeden kawałek nazywa się Siewca i w refrenie padają tam takie słowa:

Ja jestem siewcą!
Dobrzy ludzie ze mną
Dobre ziarno idą siał
Rzucamy je w ciemność, mając pewność
-Komuś może światło dać

Natomiast w kawałku „Kamienie i mury” padają takie wersy:

Dobro czy zło, zawsze sięga poza nas
Nigdy nie kończy się, gdzie nasza ręka... podana

I tak właśnie jest. Po pierwsze, rozprzestrzenianie braterstwa jest naszym postannictwem, jak mówił BP. Po drugie, zgodnie ze słowami Mirowskiego, właśnie te proste, codzienne sprawy, kiedy nikt nie widzi, są czasem najtrudniejsze. Wreszcie, jak w piosence Zeusa, one zawsze sięgają dalej, powodują większe dobro niż sam ten wykonany przez nas gest. **Każdy z Was może być siewcą takiego dobra, braterstwa, przyjaźni. Teraz szczególnie wobec Ukrainek i Ukraińców.**

Załącznik nr2 Wybrane elementy Kultury Ukrainy

- Język ukraiński
- Symbole narodowe Ukrainy (np. flaga, godło)
- Kuchnia ukraińska (np. Czebureki czy Barszcz ukraiński)
- Literatura ukraińska (np. Taras Szewczenko, Oksana Zabuzko czy Lesia Ukrainka)
- Architektura ukraińskich miast
- Religia na Ukrainie (w większości prawosławie)
- Muzyka ukraińska (np. Festiwal Czerwona Ruta czy Jamala)

Załącznik nr3 Nazwy ukraińskich miast

Polska nazwa	Ukraińska nazwa
Kijów	Київ
Charków	Харків
Odessa	Одеса
Dniepr	Дніпро
Donieck	Донецьк
Zaporoże	Запоріжжя
Lwów	Львів
Krzywy Róg	Кривий Ріг
Mikołajów	Миколаїв
Sewastopol	Севастополь
Makijiwka	Макіївка
Winnica	Вінниця
Symferopol	Сімферополь
Sewastopol	Севастополь
Chersoń	Херсон
Chmielnicki	Хмельницький
Czerkasy	Черкаси

Czernihów	Чернігів
Czerniowce	Чернівці
Iwano-Frankiwnsk	Івано-Франківськ
Kropywnycki	Кропивницький
Ługańsk	Луганськ
Połtawa	Полтава
Sumy	Суми
Równe	Рівне
Tarnopol	Тернопіль
Łuck	Луцьк
Użhorod	Ужгород
Żytomierz	Житомир

Załącznik nr4 Alfabet ukraiński

ALFABET UKRAIŃSKI

Alfabet ukraiński opiera się na cyrylicy i składa się z 33 liter. Do niedawna liter było tylko 32. Litera 'r' odpowiadająca polskiemu 'g' została wyrzucona z alfabetu w 1933 roku przez władze radzieckie. Uważano ją wtedy za "burżuazyjny wymysł", ale w 1990 roku została ona ponownie wprowadzona do alfabetu.

Litery ukraińskie		Litery polskie	Wyrazy ukraińskie (+ akcent)
drukowane	pisane		
Aa	А а	a	ананас, актор
Бб	Б б	b	банан, брат
Вв	В в	w/i	вітер, вовк, став
Гг	Г г	h (gardłowe)	газета, голова
Ґґ	Ґ ґ	g	ґудзик, Ґданськ
Дд	Д д	d	дім, дівчина
Ее	Е е	e	екзамен, енергія
Єє	Є є	je	єдиноріг, краєвид
Жж	Ж ж	ż	жаба, жираф
Зз	З з	z	зебра, зима
Ии	И и	y	дитина, сир
Іі	І і	i	індик, тітка
Її	Ї ї	ji	їжак, Київ
Йй	Й й	j	йогурт, трамвай
Кк	К к	k	комета, кава
Лл	Л л	l (kresowe)	лопата, літо
Мм	М м	m	мама, молоко
Нн	Н н	n	ніс, нога
Оо	О о	o	океан, опера
Пп	П п	p	папуга, проблема
Рр	Р р	r	ракета, ресторан
Сс	С с	s	сік, спорт
Тт	Т т	t	тато, театр
Уу	У у	u	Україна, увага
Фф	Ф ф	f	фарба, фонтан
Хх	Х х	ch	хата, хмара
Цц	Ц ц	c	цукор, ціна
Чч	Ч ч	cz	часник, чоловік
Шш	Ш ш	sz	шоколад, шафа
Щщ	Щ щ	szcz	щітка, щука
Ьь	Ь ь	znak miękki	олень, батько
Юю	Ю ю	ju	юшка, юнак
Яя	Я я	ja	яблуко, яйце

Załącznik nr5 [Zwroty po Ukraińsku](#)

Załącznik nr6 [2. Tropy starszoharcerskie.pdf](#)

Załącznik nr7 [3. Sprawności dla harcerzy starszych.pdf](#)

